

КЕСЕЛ

ҚҰРТ ТҮСКЕН ӨЗЕК

Қайбір жылы қар қалың жауып, жол жабылды. Қала аралық автобустар асудан өте алмай, қаңтарылды. Қар құрсауында қалған жолаушының жағдайы мүшкіл еді. Бір жағынан аяз қысса, енді бір жақтан қарын шұрқырай бастады. Сол кезде таяу маңдағы тұрғындар көлігімен келіп жетті. «Е, көмек келді ғой» деп қуанды құрсаудағылар. Ерте қуаныпты. Жалаңдаған жылпостар бір бөлке нанды 1000 теңгеге сата бастады. Сол кезде дүкендегі баға 20 теңге еді. Мұны теледидардан көрген ел «тойымсыздықтың да шегі болу керек қой» деп тіксініп қалды. Енді, міне, сол қысылтаяң сәтте еріксіз айтқызатын «Біреуге жан қайғы, біреуге мал қайғы» деген жағдай тағы қайталанып отыр.

Өткен аптада Президенттің дәрі тапшылығына қатысты жағдайды қатаң қадағалауға алу туралы пәрмен беруі сол-ақ, елдің түкпір-түкпірінен заңсыз препарат сатқандардың әрекеті әшкере болуда. Осыған дейін құлқынның қамымен оңай олжаға қарқ болуды көксеп, үш-төрт есеге қымбат дәрі сатқан алыпсатарлардың ашкөздігін жазды. Сорақысы сол, арасында Гиппократқа ант берген ақ халаттылардың өзі жүр. Жақында Алматы облысы аудандық ауруханадағы жан сақтау бөлімінің меңгерушісі қолға түсті. Ол тұрғындар талай дәріхана табалдырығын тоздырып таппай жүрген кат дәріні саудалаған. Маскара жаналық! Қиын сәтте кімге жәутендерін білмеген жұртшылықтың сеніміне бұл жайт селкеу түсіргендей. Білдей ауруханадағы бөлім басшысынан «Севофлуран», «Цефтриаксон», «Меобактрин», «Альбунорм», «Неоцитотект», «Октагам», «Архимакс», «Меропенем», «Годовист», «Пропофол» секілді дәрілердің токсаннан астам құтысы тәркіленген. Одан бөлек, тінту барысында 1 370 000 теңге көлемінде осыған дейінгі саудасынан түскен ақшасы тыққан жерінен табылды. Қазір бұл дерек бойынша сотқа дейінгі тергеу басталды.

Тапшылық дегеннен шығады, тұрғындар дәрі таппай титығып, ұлардай шулаған шағында дәрі сақтайтын қоймаларға тексеріс жүргізілді. Салдардың себебін анықтау үшін арнайы комиссия да құрылды. Жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі бастап, Мәжіліс депутаттары қостап, өткен аптада Алматы облысындағы бүкіл елге дәрі жөнелтетін ең ірі қоймаға бас сұқты. Қызықтың көкесі осында екен.

(Жалғасы 3-бетте)

КӨКЕЙКЕСТІ

Жақында отандық және шетелдік ақпарат құралдары Маңғыстаудағы мектеп оқушысы Ислам Жалғасбайдың үйде жасанды тыныс алу аппаратын құрастырғанын хабарлады. Өнертапқыш бала өзі жасаған құрылғымен ем қонбас дертке ұшыраған атасының өмірін біраз күнге болса да ұзартыпты...

ӨЗІМІЗ ӨНДІРСЕК ҚОЙ

Тәжкесел өршігелі өкпеге тыныс беретін құрал-жабдыққа сұраныс артып тұр. Оның сапасы мен жарамдылығы да көкейкесті мәнге ие. Осы айдың басында баспасөзде денсаулық сақтау министрлігіне қарасты тауарлар мен көрсетілетін қызмет сапасы және қауіпсіздігі жөніндегі комитет төрағасы Тимур Сұлтанғазиевтің бұйрығы жарияланды. Онда Ресейдің Екатеринбург қаласындағы Орал прибор жасау зауытында 2020 жылғы 1 сәуірден кейін жасалған өкпеге жасанды жолмен тыныс беретін «Авента-М» аппаратын (тіркелген нөмірі: РК-МТ-7 №014826) елімізде қолдану уақытша тоқтатылатыны туралы айтылған. Мұндай шешім қабылдауға Ұлттық дәрілік заттар және медицина құрал-жабдықтарын сараптау орталығының 8 маусымдағы хаты мен сараптамалық қорытындысы негіз болыпты.

Жасалған орны мен атауы дәл осындай аппарат төңірегіндегі әңгімені терістік көршідегі оқиғалармен жалғастырайық. Биылғы 12 мамыр. Санкт-Петербурдағы Әулие Георгий ауруханасы. Коронавирус кеселіне шалдыққан науқастар таңылған жасанды тыныс алу аппаратынан (ЖТА) өрт шығып, 6 адам көз жұмды. Жап-жана емдеу жабдығы жансақтау бөліміне бірнеше күн бұрын орнатылған екен. Одан үш күн бұрын Мәскеудегі қалалық клиникалық ауруханалардың бірінде сондай жабдық өртеніп, бір адам мерт болды. Қайғылы оқиғадан соң Ресей федералдық денсаулық сақтау саласын қадағалау қызметі (Росздравнадзор) мекемесі іле-шала әлгі аппаратты жарамсыз деп тауып, қолдануды уақытша тоқтатты.

(Жалғасы 3-бетте)

СҰРАҚ-ЖАУАП

Онлайн жүйесімен оқитын студенттердің оқу ақысы арзандай ма?

оқытушылардың жалақысы бар. Қашықтан оқу режиміне көшкенге дейін жоғары оқу орындарында қашықтан оқу жүйелері, технологиялары болмаған. Сондықтан олар қазіргі уақытта арнайы шығынданып, арнайы жүйелерді сатып алып жатыр. Интернет жылдамдығын кеңейтуде. Қазір барлық жоғары оқу орындары қосымша шығынға ұшырап жатыр. Бұл министрлік емес, әр университет өзі шешетін мәселе».

Асхат
АЙМАҒАМБЕТОВ,
білім және ғылым
министрі:

«Жоғары оқу орындарына академиялық және қаржылық дербестік берілген. Сондықтан оқу ақысы қанша болатыны туралы мәселені әр институт, әр университет, әр академия өзі шешеді. Қашықтан оқытқанда шығын аз болады деген түсінік бар. Негізінде олай емес. Мысалы, оқу орнында 5 корпус болса, бесеуі де жабылмайды. Оның коммуналдық шығындары, жұмыс істеп жатқан

БИРЖАМЕТР

МҰНАЙ (brent)
43,51

DOLLAR
412,24

EURO
470,98

РУБЛЬ
5,81

10 000
ТЕҢГЕГЕ
ҚАЙТА САТТЫ

Алматыда көлік нөмірлерін ұрлап, иесінен ақша талап еткен топ қолға түсті.

ІШКІ ТУРИЗМ

Елдегі Есенбай биыл көк Шалқарды жалғыз жайлап жатыр. Жылда Омбы мен Түменнен қаптап келетін қауға сақал ағайын сап тиылған. Тіпті көл жағалап кететін өз ағайындарымыз да көрінбейді. Көк Шалқардан көп-көрім табыс тауып, көсегесі көгермеген Есенбай Бурабайдың жайын ойлап қояды. Әншейінде ине шаншар жер қалмайтын Бурабайдың баурайы биыл адам аяғынан ада болған шығар деп топшылаған. Бірақ Бурабай баурайы алыс-жақын шетелден адам көлмесе де, елдің ішкі туризмінен үмітті.

Батырхановтың айтуына қарағанда, ел іші ақпараттық сайттарға мейлінше көп назар аударып отыр. Демек, отандық демалыс орындарын ішкі туристік ағынмен мелтектей толтыруға мүмкіндік мол. Соңғы уақытта туристік бизнес сандық маркетингтің мол мүмкіндігін жанаша бағалай бастаған. Қауымдастық екі ай бойы ішкі мүмкіндік пен демалыс орындарының бар жақсысын жан-жақты жарнамалаған екен. Нәтижесі алдағы уақытта белгілі болады.

Бір қуаныштысы, маусым басталмай жатып, ел адамдары демалыс орындарына алдын ала тапсырыс бере бастапты. Жоғарыда біз айтқан ішкі туризмдегі үміттің отын жағып тұрған да осы жайт. Ал баға туралы бір ауыз сөз айтатын болсақ, сарапшылар бизнес құрылымдардың

тармақталған желісі тәулігіне 9 мыңнан астам туристі қабылдауға мүмкіндігі бар. Соңғы жылдары туризмді дамытуға айтарлықтай көңіл бөлінуде. Бұл жайға 2019 жылдың 31 мамырында Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы мен туристік саланы дамытудың 2019–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының шарапаты тиіп тұр. Осы бағдарлама аясында 30 шара жүзеге асырылуда. Облыстың Щучье-Бурабай курортты аймағын дамытудың үшінші кезеңі шеңберінде 27 шараны жүзеге асыру белгіленіп, бекітілген болатын.

Жанаша серпіп алған туризм саласындағы нысандардың саны жыл санап, ай санап өсіп келеді. Жоғарыда аталған жоба шеңберінде жалпы құны 100 миллиард тенгені құрайтын

САЯХАТҚА САЙ АЙМАҚ

Жаман тұмау жалпак әлемді жабырқатып тұрғанымен, Ақмола облысының туризм саласы ішкі туризмнен үлкен үміт күтуде. Ат ізін салған адамға Айнакөл тіл жетпейтін тілек айтып, Бурабай бауырындағы бар қадірлісін сайлауда.

Казіргі таңда өңірдегі барлық туристік нысандар бекітілген талапқа сай қызмет атқаруға дайын. Өңірлік туризм баскармасының басшысы Уәлихан Ғабдуллиннің айтуына қарағанда, демалыс нысандары жазғы маусымға тас-түйін дайын отыр. Кейбір сарапшылар туризмнен түсетін табыс биыл едәуір азаяды дегенмен, баскарманың мамандары өткен жылдан кем болмайды деген үмітті болжам айтуда. Ал өткен жылы бұл көрсеткіш 1 миллион 300 мыңнан асқан болатын.

Баскарма басшысы Уәлихан Ғабдуллин «Барлық нысандардың әзірлігі сарапталып, тиісті актілер толтырылды. Шекара жабық болғанымен, үмітіміз ішкі туризмде», — дейді.

Бизнес өкілдері өткен екі айдағы шығындарын есептеп, енді соны өтеу жолдарын іздестіруде. Ал туристер болса ғаламтор желісін шарлап жүр. Оларға тиімдісі керек. Бұл орайда облыстық демалыс және туризм индустриясы қауымдастығының төрағасы Шынарбек

шығындары мен нарықтағы аумалы-төкпелі өзгерістерді ескере келіп, биылғы жылғы жолдама 15 пайыз шамасында қымбаттауы әбден мүмкін деген болжам айтып отыр.

Қалай болған күнде де, облыстағы туризм кластері жадыраған жаз айларында тынығып, дем аламын деген келушінің бар жағдайын жасауға әзір. Туризм саласында 700-ге жуық кәсіпорын жұмыс істейді. Облыстың туризмді дамыту қуаты тек жазда ғана емес, қақаған қыста да қолайлы жағдай туғызуда дайын. Сөз арасында тау шаңғысы базасын, бірнеше қызықты да мазмұнды туризм бағыттарын айта кетуге болады. Оның үстіне, соңғы жылдары емдеу-сауықтыру, мәдени-танымдық, экология, бұқаралық спорттық және іскерлік туризм салаларына басымдық беріліп отыр. 2019 жылы «Бурабай» курорты Тәуелсіз мемлекеттер достастығы шеңберінде Ресейдің беделді «ТурСтат» басылымының зерттеуіне қарағанда, көш бастап тұрғандығы белгілі болған.

Халықтың дүмеп келетін кезі суға шомылу мүмкіндігі бар жанға жайлы жазғы маусым. Әдетте маусымнан қыркүйекке дейін жергілікті сауықтыру орындары 500 мыңнан астам туристі қабылдап, қызмет көрсетеді. Ал сауықтыру орындарының

аумағы 232 гектар алаң болатын Үлкен Шабакты мен Текекөл көлдерінің арасында AQBURA Resort курорттық аймағының құрылысы жүргізілуде. Бұл негізінен отбасымен демалушыларға арналған курортты аймақ. Оқырманның көз алдына елестету үшін сәл ғана таратып айтатын болсақ, 800 кірпияз көңілдің талғамынан шығатын бөлмелері бар қонақ үй. Оған қоса, Бурабай кентінде құны 6 миллиард теңге болатын 14 гектар аланда бір негізгі жоба жүзеге асырылуда. Бұл кешен жана заманның үлгісі бойынша жарқырай бой көтеруде.

Курортты аймақты барынша абаттандырып, айнадай жарқыратып қою үшін «Шале» бірыңғай стилі құрылды. Тарихы тасында тұнып тұрған туристік бағыттар тазартылып, мұнтаздай жарқырап тұр. Айналам жолдың айрығын, аландарды рәсімдеу, орталық аллеяны безендіру, LED экрандарын орнату жұмысы жүргізілуде.

Үйдегі ой толайым жүзеге асса, ауасы дертке дауа, жанға шипа Бурабай баурайы жаз бойы еліміздің түкпір-түкпірінен келген меймандармен толып буырқанып тұрмақ.

Байкен КӨБЕЕВ,
Ақмола облысы

Аптаның айтары

Марат БЕКЕТАЕВ, әділет министрі:

Карантин кезінде той жасағандарға заң бабына сәйкес, бірінші жолы 83 мың теңге көлемінде айыппұл салынады. Егер мұндай басқосуда азаматтар жаппай вирус жұқтырса, айыппұлдың мөлшері айтарлықтай өсе түседі. Ал оның сақдары ауыр зардапқа әкеп соқса, қылмыстық іс қозғалуы да мүмкін.

Сөз-Жебе

Қайнар ОЛЖАЙ, журналист:

«Дәрі-дәрмек ең қажет кезде қымбаттауының сырын табу оңай. Қазақстан жағдайында қандай нәрсеге немесе қызметке сұраныс болса, соның дереу қымбаттайтын әдеті бар. Айталық, қымыз коронавирус кезінде ағзаның ауруға бой бермеуіне көмектеседі дегенді естіген жұрт жаппай бұл байырғы сусынды сатып алуға көшті. Бұрынғы литрі 500-600 теңге болған баға алдымен 800-ге, одан 1 000, ақыр аяғында 1 200 теңгеге жетті. Бие – екі ай бұрынғы бие, даланың шөбі де сол. Қайта сәуірдегіге қарағанда шілденің шөбі мол, құнарлы. Қымызды тасып әкелгендегі шығынның артуына да себеп таппайсың, жанармай бағасы қымбаттаған жоқ. Ендеше не көрінді? Бар болғаны бір ғана жәйт – қымызға сұраныстың күрт артқаны»

Аптаның сауалы

Коронавирус статистикасында пневмония нәліктен есепке алынбайды?

Людмила БЮРАБЕКОВА, денсаулық сақтау вице-министрі:

«Біз қазір халықаралық ұйымдармен, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымымен келіссөз жүргізіп жатырмыз. Бүгінгі күні ДСҰ ұсынымына сәйкес, статистикаға ПТР-дің оң нәтижесі бар жағдайлар ғана кіріп отыр. Келіссөздер арқылы есепке алынуы тиіс мәліметтерге қатысты ортақ шешімге келеміз»

Әлеумет.t⁰

АТ ШЫҒАРУДЫҢ АРЗАН АМАЛЫ

Карантин көп адамның «бетпердесін» сыпырып жатыр. Әсіресе, әнші-әртістер жағы октын-октын қыныр-қисық мінез көрсетуде. Ұрланып тойға бару, біреудің бетін ашу дегендей. Бұл бергі жағы екен. Күні кеше ғана шоу-бизнесте Кентал атымен белгілі Талғат Кенжеболатов полицияның киімін киіп видео түсіріпті. Әлгі бейнекөріністе әнші «Бәріне сәлем, достар! Кім күйзеліске ұшыраса, жүрегі ауырса, жұмыста, жанұяда қиындықтар туындаса, біреуді несие қинауы мүмкін. Уайымдамаңыз. Бәріміз бәрібір өлеміз», — дейді. Халықтың сабыры сарқылып, өліммен бетпе-бет келіп жатқан мұндай сын сағатта өлім туралы айту — әзілдесе де, жөні түзу сөз емес.

Сақшының киімін киіп, қисық сөйлеген азаматтың жеке басын анықтаған Алматы полиция департаменті оның әнші Кентал екенін жариялады. Департаменттің баспасөз қызметі таратқан хабарламада:

«Бұл пост полицияға қарсы халықтың наразылығы мен түсініспеушілігін тудырды. Алматы полициясы бұл видеодағы полиция формасындағы ер адам іс жүзінде ішкі істер органдарының қызметкері емес деп хабарлайды. Т.Кенжеболатовтың іс-әрекетіне қатысты жүргізілген тексеру нәтижелері бойынша құқықтық баға беріледі» делінген.

Ал Кенталдың өзі шілденің 13-күні полицейлер оны үйінен алып кеткенін, алайда видео осыдан төрт жыл бұрын түсірілгенін айтып ақталыпты. Мейлі, қай кезде түсірілсін, бірақ бейнекөріністің дәл қазіргідей қиын кезде әлемжеліде таралғаны ешкімге ұнамаған. Оның үстіне, полиция формасын киіп, жұртқа үрей туғызатын, халықтың намысына тиетін мұндай видео тарату әнші түгілі, басқа біреу болса да жауапкершілігі бар әрекет екені анық.

Зан бәрімізге ортақ. «Білмей қалдым, байқамай қалдым» деу жауапкершіліктен құтқармайтын, сылтау болмайтын бос уәж екені белгілі. Әсіресе, дәл қазіргі карантин кезінде жұртқа жалған ақпарат беріп немесе халыққа үрей туғызатындар — кім болса да, зан алдында жауап береді. Той-томалақ тоқтап, әнші-асабалар көл-көсір, есепсіз ақшадан қағылғалы бері, талай жүгенсіздік болып жатыр. Көктемде ғана әнші Ернар Айдар ұтыс ойнатып, басы дауға қалып еді. Сол кезде де шоу-бизнестің серісі «байқамай қалдым», «біреулер алдап кетті» деп ақталған болатын.

Әфирге шықпаса басы ауыратын әртістер тыныштыққа үйрене алмай жүргендей. Аракідік хайп жасап, «жер өртемесе де», арзан жолдармен атын шығарып тұрмаса, үйлерінде байыз тауып отыра алар емес. Фонограммасына бірнеше мың доллар ақшасын санап беріп, той-томалақпен әбден «семірткен» сол әншісымақтар енді казактың өзіне «секіре» бастағандай. Тіпті кей жерде тоймен тойдырған халықтың өзін кінәлап жүр. Той бизнестің тағы бір жұлдызы «Тойды көп көріп едіңдер, енді соны өліммен бітіп жатыр» деп қыр көрсетіпті. Өздерін «халықтың адамы», «казак өнеріне қызмет етеміз» дейтіндер шындығында казак өнерінің алдында қарыздар, халықтан кіші екенін ұмытпаса дейсін.

Жарас КЕМЕЛЖАН

ДӘРІ-ДӘРМЕКТІҢ ШЕКТІ БАҒАСЫ (ТЕҢГЕ) (2020 ЖЫЛАҒЫ 25 ШІЛДЕДЕН БАСТАП)

АСКОРБИН ҚЫШҚЫЛЫ (С витамині, таблетка)	65 – 294
АРБИДОЛ	2 123 – 4 040
АЗИТРОМИЦИН	1162 – 4835
АСПИРИН	49 – 128
АНТИГРИППИН	388 – 412
АНАЛЬГИН	87 – 149
АЦЦ	1 348,65 – 8 942 (20 таблетка)
БРОМГЕКСИН	145 – 1085
ПАРАЦЕТАМОЛ	35 – 128 (10 таблетка)
ИБУПРОФЕН	106 – 866 (20 таблетка)
ТАМИФЛЮ	10 857 (10 таблетка)

Дереккөзі: ДСМ

Көкейкесті

(Басы 1-бетте)

Мәскеулік сайттар жазғандай, аппаратты жасаған Екатеринбургтегі кәсіпорында тексеру жүргізіліп, бірқатар кемшілік анықталған. «Росздравнадзор» ұйғарымымен зауыт қолданыстағы аппараттарын қайтарып алып, тексеруден өткізуі тиіс. Айта кеткен жөн, сәуірде Владимир қаласындағы емдеу орнына ескірген жасанды тыныс алу аппараттарының тағы бір түріне қатысты шу шығып, қылмыстық іс қозғалды. Міне, осы оқиғалардан кейін терістік көршімізде медициналық құрал-жабдықтың сапасын бақылауға ерекше көңіл бөле бастады. Әсіресе, құқық қорғау орындары пандемия кезінде ақша тауып қалуға тырысатындарды әшкерелеп, жауапқа тартуға кірісті. Жалпы Ресей билігі пандемия басталғалы отандық медицина өнеркәсібіне мықтап ден қойғанын айтқан жөн.

Кесел

(Басы 1-бетте)

ҚҰРТ ТҮСКЕН ӨЗЕК

Тұрғындар дәріханадан таба алмай жүрген препараттар мұнда қорап-қорабымен кірпіштей қаланған. Өнім бар, бірақ компания ұқсата алмай отыр. Қай жаққа, қанша көлемде қажет екені жөнінде қолдарында ақпарат жоқ. Гәп мынада: құзырлы мекеме оларға ешқандай өтінім бермеген.

Компанияның бар талабы — министрліктің сатып алуды растайтын кепілхат беруі. Бұл қоймада «СК Фармация» мен басқа да компаниялардың дәрі-дәрмегі сақталады. Тапсырыс бойынша жан-жаққа жөнелтіледі. Вирусқа қарсы қат дәрі-дәрмек сөреде самсап тұр. Аспирин мен парацетомолдың қоры да жеткілікті. Алайда бағасы бұрынғыдан қымбат. Өндірушілер оңтайлы сәтті пайдаланып, пайда көргісі келгендей. Компания өкілдері осы секілді толғандырған мәселелерін келген депутаттарға жеткізді. Естір құлақ табылғанмен, оны орындайтын, бағаны қадағалайтын мекемелер болса қанеки?

Өгіз аяңмен маң-маң басқан, жұмысын маңдыта алмағандардың әрекеті Мемлекет басшысы тарапынан ауыр сынға ұшырады. Қасым-Жомарт Тоқаев Міндетті әлеуметтік-медициналық сақтандыру қоры мен «СК Фармация» компанияларының басшыларын қызметтен босату қажеттігін айтты. Бұл хабар жаңалық андығандарға майдай жаққандай. Осыған дейін міндетті әлеуметтік-медициналық сақтандыру қорының басқарма төрағасы Айбатыр Жұмағұловтың әйелі Инстаграмға күйеуінің өзіне 12 рет көлік сыйлағанын мақтана жазды. Темір тұлпар түгілі, шыбын жанын қалай аман сақтап қаларын білмей жүргендерге бұлайша есіре мақтану, сірә, «сендерде шаруам жоқ, бастысы, бізде бәрі жақсы» деп меңзегендей. Президент те «қор басшылығына сәнқой емес, барынша іскер адамды қойған дұрыс» деп батырып айтты. «СК-Фармация» компаниясы басшысының қызметтен қуылуы да занды. Ел сұранысына сай дәріханаларға жеткілікті дәрі жеткізуі тиіс дөнекер мекеме бетімен лағып кетті. Құдды «сен тимесен, мен тимен, бадырақ көз» демекші, тұрғындар дәрі таппай тарыққан шакта бір қайыры болмағанын бәрі растайды. Ғаламторды қазір бұл мекемеде істейтін қызметкерлердің жалақысы туралы мәлімет шарлап жүр. Бейресми дерек көзіне жүгінсек, мұндағылардың ай сайынғы орташа жалақысы — 852 мың теңге! Сонда 145 қызметкерге жылына бөлінетін ақша 1,48 млрд теңгеге жетіп жығылады. «Байдың асын байғұс қызғанды» деп ойлап қалмаңыз. Егер де шынымен жалақысы осындай болса, олардың дәрі дүрбелені кезіндегі қол қусырған, жаны ашымаған әрекеті еш ақтауға жатпайды. Тіпті қызу талқыға түскен Қатардан келген гуманитарлық көмектің елу күн бойына қоймада таратылмай жатуы да осы «СК Фармацияның» жайбасарлығы. Күні кеше бұл жайтқа қатысты денсаулық сақтау министрлігі түсініктеме берді. Бірақ мәлімдеме түсіндіруден гөрі ақталуға көбірек келіңкірейді. 11-ші мамырда төтенше жағдай режимі алынған соң, бұл мекеменің гуманитарлық көмекті бөлу қызметі тоқтаған. 4-ші шілдеде ол күзірет қайта берілген. Мақұл, бұл министрліктің ішкі ережесі болсын. Бірақ оның зардабын не үшін көпшілік тарту керек?

Біз қазір аурумен емес, осы саладағы кемшілікпен күресіп жатқандаймыз. Өйткені өзегі құрттаған ағаштың жеміс бермейтіні ақиқат!

ӨЗІМІЗ ӨНДІРСЕК ҚОЙ

Елімізде «Авента-М» аппаратын қолдануды тоқтатуға не себеп болды? Құзырлы орындар бұл жөнінде әзірге ашып айта қойған жоқ. Белгілісі, отандық медицинаға 5680 ЖТА аппараты қажет. Мұның 5 мыңы емдеу орындарында, қалғаны жедел жәрдем көлігіне қойылуы тиіс. Бұл туралы хабарлаған денсаулық сақтау министрлігі жабдықтың бірнешеуі Дүниежүзілік банктің несиесіне сатып алынатынын хабарлады. Бұған қоса, түркиялық Biosus компаниямен бірлесіп, ЖТА аппаратын шығару көзделуде. Соңғы жылдары қай салада болмасын, «Milli ve yerli jihaz!» (*отандық әрі жергілікті өнім*) деген ұранды алға тартқан түріктер осы жабдықты қалай жасалды? Енді Анадолыға ойсайық.

Түркия өнеркәсіп және технология министрі Мұстафа Варанк сәуір айының соңына таман жергілікті телеарнаға берген сұхбатында Covid-19 елге келмей тұрғанда қамданып, тиісті іс-амалдың қолға алынғанын баяндады. Мұстафа бей былай дейді: «Вирус өкпеге қауіп төндіретіндіктен, ЖТА бүкіл әлемде емдеуге бірден-бір қажет аса маңызды медициналық жабдыққа айналды. Бізде алып жүруге болатын аппарат бар-тұғын. Сондай-ақ Biosus ауруханада күрделі емдеуге арналған ЖТА жасауға маманданып жүр еді. Біз фирмадағылармен дереу байланысқа шығып, аппаратты жаппай өндіру жайын ақылдастық. Жабдықты жетілдіре түсу және оны көптеп шығаруға қорғаныс өнеркәсібінде сүбелі жетістіктерге жеткен Ваукаг, ASELSAN сияқты ұлттық компаниялармен қолдау мен көмегін аямады». Бүгінде дүниежүзіне танымал өнертапқыш Селжүк Байрактар басқаратын Ваукаг-дың ұшқышсыз аппараттары туралы таяуда газетімізде жазғанбыз. Бұған

қоса, білім мен ғылыми-зерттеуді заманауи технологиялық жобалармен ұштастыра білген жекеменшік Білкент университетінің де бұл істе үлесі зор екенін атап өткен жөн.

«Biovent» деп аталатын осы жабдықтың толығымен отандық екенін айрықша атап өткен министр оны көптеп шығару үшін түріктің тағы бір ірі компаниясы, бізге тұрмыстық бұйымдарымен танымал «Арчеліктің» өндіріс желісін құрғанын атап өтті. Осылайша жұмыла кірісудің нәтижесінде жоғары технологияны талап ететін аппаратты жаппай шығару ісі небәрі 14 күнде жолға қойылды. Мұстафа Варанк өз елінде өкпеге тыныс беретін 20 мың аппарат бар екенін, мамырдың соңына дейін тағы 5 мыңы жасалатынын хабарлап еді. Ол, сонымен қатар, әлемде мұндай жабдықты өндірушілердің саны бес-алтаудан аспайтынын айтып, аса қажетті осы жабдықты өзге елдерде де шығаруға болатынын тілге тиек етті.

Түріктер ішкі сұранысты қамтамасыз етіп қана қоймай, артық өнімді сыртқа жөнелтуге кірісті. Қатерлі дертпен

еді атқамінерлер.Отандық өндіріс қанат жаймағандықтан, денсаулық сақтау вице-министрі Людмила Бюрабекова ханымының өзі мойындағандай, дәрі-дәрмектің 13 пайызы (!) ғана өзімізде өндіріледі. Қалғанын сырттан тасимыз. Оның бәрі сапалы, дертке дауа деуге тағы келмейді. Тиынның татын қалаған кейбір саудагерге адамның жанынан гөрі, қампайған қалтасы қымбат. Күмәнді, мерзімі өтіп кеткен, тіпті ағзаға зияндысын тықпалайтыны да содан. Дәрі көптеп өндірілсе, алыпсатардың саудасы жүрмес еді.

Тәжжесел қолғап, бетперде, дәке сияқты «қарапайым заттарды неге өзімізде өндірмеске» деген байырғы сауалды көлденен тартты. Ендігі жерде «Әуелі іс, сөз содан кейін» деп білекті сыбана іске кірісетін кез келді. Әйтпесе, өндіруші емес, өзгенікін тұтынушы болып қалғанымыз қалған.

Срайыл
СМАЙЫЛ

Аскарбек
ҚАЗАНҒАП

Үшінші мегаполистегі жол саласын дамыту мақсатында жалпы ұзындығы 418 шақырым жолда, 7 көпірде құрылыс және жөндеу жұмыстары жүруде. Бұл мақсатта 2020 жылға бюджет есебінен 26,9 млрд теңге бағытталған. Оның ішінде 4,8 млрд теңге республикалық бюджеттен бөлінсе, 9,8 млрд теңге – жергілікті бюджеттен, тағы 12,4 млрд теңге Жұмыспен қамтудың жол картасы аясында қаралған.

«Сонын нәтижесінде жыл соңына дейін 240 нысан, 315 шақырым жол, 7 көпір, 1 жаяу жүргіншілер өткелі пайдалануға беріледі. Бүгінгі таңда 111 нысандағы құрылыс аяқталған, 116 нысанда құрылыс-монтаж жұмыстары жүргізілуде. Тағы 23 нысанда құрылыс жұмыстары шілде айында басталды», — дейді Шымкент қаласы жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы басшысының орынбасары Абай Тұрханов. Құрылысы жүріп жатқан нысандардың ішінде 10 нысан қайта құрылады. Олар — 13 шақырым жол мен 3 көпір және 1 оң жак өткел. Ал 6 нысан күрделі жөнделеді (*50 шақырым жол мен 2 көпір*). Оның ішінде 2 көпірдің жұмысы Жұмыспен қамту жол картасы арқылы қаржыландырмақ.

Шымкентте биыл жалпы ұзындығы 308 шақырым жол салынып, жөнделеді деп жоспарланған. Арасында қала ішіндегі 245 көше де бар. Оған қоса, 4 ауданның көшелерін күтіп-ұстау, 112 шақырым топырақ жолға шағал тас төсеу, жол қозғалысын қамтамасыз ету (*жол таңбасын сызу, жол қозғалысын реттеу*

құрылғыларын күтіп-ұстау) жұмыстарына жергілікті бюджеттен 1,6 млрд теңге бөлінді. Жол құрылысы — қала әкімінің басты назарында. Шаһар басшысы Мұрат Әйтенов бірнеше рет жол жөндеу және көпірді қайта құру нысандарының басында болып, жұмысты өз қалағалауына алды.

Мердігерлер күзге дейін 414 шақырым жолдың құрылысын толық аяқтайтынын айтады. Қалалық жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы басшысының орынбасары Абай Тұрхановтың айтуынша, биыл шаһардағы техникалық жағдайы жақсы жолдардың үлесін 60 пайызға жеткізу көзделуде.

— Шымкент қаласы бойынша 414 шақырым жолда құрылыс жүріп, орташа және күрделі жөндеумен қамтылады. Оның ішінде 75 шақырым жол магистралды көшелерге тиесілі екен.

Айта кетейік, қала ішіндегі жолдардың көпшілігі соңғы рет 2008 жылы жөнделген.

Шымкент қаласында қазіргі эпидемиологиялық жағдайға қарамастан, жол жөндеу жұмысы қарқынды жүруде. Сондай-ақ құрылысшылар нысанды мерзімінен бұрын тапсыруды жоспарлап отыр. Қаладағы автомобиль жолдарының құрылысымен танысқан БАҚ өкілдері бірнеше нысандағы жөндеу жұмысының барысын көрді.

Әуелі «Ақжайық» шағынауданындағы Сырым батыр көшесінде болып, бүгінге дейін атқарылған тірліктің күәсі болды. Аталған көшеде орташа дәрежедегі жөндеу жұмысы жүруде. Жөндеу жұмысының жалпы ұзындығы — 4,8 шақырым. Қазіргі таңда көлік қатынасының көбеюіне байланысты жолдың ені де 1-1,5 метрге кеңейтілген. Құрылысты «АНДАС ГРУП» мердігер компаниясы жүргізуде.

«Жолдың құрылысы кестеге сай жүргізілуде. Қазірге дейін бөлінген 423 млн теңге қаржының жартысын игердік. Аяқталу мерзімі — осы жылдың тамыз айы. Нысанның құрылысын өз мерзімінде аяқтауды жоспарлап отырмыз», — дейді жол құрылысы учаскесінің басшысы М.Бекбауов.

Келесі құрылысы қызу жүріп жатқан көше — Байтұрсынов көшесінің Арғынбеков көшесі киылысынан дендросаябаққа дейінгі бөлігі.

жүйесі де қайта жөнделіп, жолдың жиектастары ауыстырылады. Жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы басшысының орынбасары А.Тұрхановтың сөзінше, қаладағы жол құрылысының басым бөлігі осы жылдың тамыз айында аяқталуы тиіс.

«Шымкентте биыл 45 мердігер мекеме 414 шақырым жолды қайта құру және күрделі жөндеу жұмысын жүргізуді басталды. Құрылыс жұмысына 2300-ге жуық жұмысшы және 400 техника жұмылдырылған. Қаладағы ішкі орам көше құрылысының 80 пайызы тамыз айында аяқталса, негізгі орталық көшелердің құрылысы қазан және қараша айларында толығымен пайдалануға тапсыру жоспарланды. Сонымен қатар

қаладағы автомобиль жолдарын қайта құру және орта дәрежедегі жөндеу жұмысына бюджеттен 27

млрд теңге қаржы бөлініп, бүгінге дейін 9 млрд теңге қаржы игерілген. Жыл соңына дейін барлық қаржыны игеріліп, жол құрылысын аяқтауды жоспарлап отырмыз», — дейді А.Тұрханов.

Сонымен қатар тұрғын алаптардағы жол құрылысы аяқталып, ел игілігіне берілді. Абай ауданы Самал-3 шағынауданындағы Ш.Мұстафаев көшесіндегі орташа жөндеу жұмыстары аяқталды. «Нұрлы жол-7» ЖШС-гі жүргізген құрылыс жұмыстары өз уақытында ел игілігіне тапсырылып отыр.

Жолдың ұзындығы — 0,620 метр, ал ені 6 метрді құрайды.

Еңбекші ауданы, Қаратөбе тұрғын алабындағы Тойшы ата көшесі де орташа жөндеу жұмыстарынан өтті. Ұзындығы 1,7 шақырым

көшенің құрылысымен «ДостықСпецТранс» ЖШС айналысты.

Еңбекші ауданындағы №86 автобус жүретін жолда толығымен жөнделіп, теп-тегіс жол салынды. Көшенің ұзындығы 1,8 шақырым, ені 5 метрді құрайды.

Абай ауданы, Ынтымақ шағынауданындағы Зеленая, «Отан Мұнай» жанармай құю бекетінен кейінгі атауы жок көшеге де орташа жөндеу жұмыстары жүргізілді. Ұзындығы 3,3 шақырымды құрайтын жолдың жөнделгеніне тұрғындар алғысын жеткізді.

Бұлардан бөлек, қалада жоспарлы жол жөндеу жұмыстары аяқталып, іске қосыла бастады. Атап айтқанда:

— Шаңырақ шағынауданы, Атамұра көшесін орташа жөндеу жұмыстары толығымен аяқталып, пайдалануға берілді. Көшенің ұзындығы 0,290 шақырым, ені 5 метр.

— Бетховен көшесінің орташа жөндеу жұмыстары аяқталды. Көшенің ұзындығы 0,072 шақырым, ені 4 метр.

— Орманшы тұрғын алабы, Төле би көшесінің орташа жөндеу жұмыстары толығымен аяқталып, пайдалануға берілді. Көшенің ұзындығы 0,250 шақырым, ені 5 метр.

ТАБИҒИ ГАЗ БЕН ЖАРЫҚ МӘСЕЛЕСІ ШЕШІЛУДЕ

Бүгінгі таңда Шымкент қаласының 92,1 пайызы табиғи газбен қамтылған. Осы орайда, биыл Шымкент қаласының қолданыстағы газ жүйесінің қысымын көтеру бағытында бірқатар жұмыс атқарылуда.

Қазір қалада үшінші АГРС жобасының құрылысы қарқынды жүріп жатыр. Үшінші АГРС

сағатына 250 мың куб газ өткізеді. Қаланың барлық шалғай аудандарын қамтиды. Жоба толығымен 2020 жылдың қазан айында аяқталмақ.

Айта кетейік, Шымкентте алдағы екі жылда қала тұрғындарын табиғи газбен қамту деңгейі 92,1 пайыздан 96 пайызға жетеді деп жоспарлануда.

Қаладағы 81 елді мекеннің 46-ы сапалы электрмен қамтылған, ал 35-інде сапа төмен. Соңғы 3 жылдың ішінде 9,7 млрд теңгеге 10 елді мекенге электр желісі және 2 қосалқы стансаның құрылысы салынған.

Қазіргі таңда, қаланың солүстік бөлігіне электр энергиясының қуаты жетіспеуде. Осы мәселені

шешу үшін қуаты 220 кВ Бозарық қосалқы стансасының құрылысы жүргізілуде. Құрылысқа жауапты мекеме — «Аврора Констракшэн» ЖШС.

Қосалқы стансаны 2020 жылдың қазан айында

Жалпы аудандағы 50 ашық спорт алаңшаның 24-нін жөндеу жұмыстарына 114 млн 478 мың теңге қаржы бөлініп, бүгінгі күнде оның құрылысы аяқталып, қабылдау жұмыстары жүргізілуде (*мердігер мекеме — «Айком» ЖШС*).

Абай ауданында коқыс алаңшалары да жанартылуда. Аудан аумағындағы көпқабатты тұрғын үйлерде қатты тұрмыстық қалдықтар тасталатын 112 контейнер алаңшасы бар. Осы алаңшаларға 485 контейнер қойылған. Ағымдағы жылы тозығы жеткен коқыс контейнерлерін ауыстыру мақсатында қалалық бюджеттен қаржы бөлініп 19 млн 500 мың теңгеге 150 дана контейнер сатып алынған. Мердігер мекеме — «Статус КБО бюджетінг» ЖШС.

Абай ауданы әкімінің міндетін атқарушы Е.Занкоев жаңадан алынған 150 дана контейнердің сапасын тексеріп, қабылдау бойынша тиісті шаралар жүргізуді тапсырды. Қазіргі таңда тозығы жеткен контейнерлерді ауыстыру жұмыстары жүргізілуде. Ауданда қатты тұрмыстық қалдықтарды шығарумен «Спецавтотранспорт» ЖШС айналысады.

Айта кетсек, мердігер мекеме көпқабатты тұрғын үйлердің ауласындағы коқыс контейнерлерін күніне 2 рет, жеке тұрғын үйлерді аптасына 1 рет босатып, тазалап отырады.

Ал Еңбекші ауданында күні бүгінге дейін 519 аула абаттандырылған. Биыл тағы — 64, келер жылы 47 ауланы абаттандыру жоспарда бар.

Сондай-ақ Мұнай барлаушылар көшесінде ойын алаңшасы салынды. Маңында үш спорт алаңы да бар. Бүгінде тұрғындар ол жерге бейнекамера орнатуды ойластырып жатыр. Тек пандемияға байланысты елде жарияланған төтенше жағдай қолбайлау болып отырған көрінеді.

«Бұрын ойын алаңшасының орнында тозған көріз жүйесінен аққан сасық су көпкілеп, Бадам өзеніне ағатын. Көріз жүйесі мен ауыз су үлкен мәселе еді. Қазір жағдай жақсарды. Көріз жүйесі жанарып, тіршілік нөрі үзбей беріледі. Өткен жылы электр жүйесі тартылды. Сондықтан біздегі мәселелер ақырындап шешілуде. Әкімдікке алғыс айтамыз. Мынадай ойын алаңшасы Астанадан басқа еш жерде жоқ сияқты. Өздерінде ойын алаңшасы болса да, көршілес Маятас, Елтай, Айнатас елді мекендерінің балалары осында келіп ойнайды», — дейді Мұнай барлаушылар көшесінің төбе биі Талиба Бурковецкая.

Тұрғындардың айтуынша, бүгінде көшені жарықтандыру мәселесі өзекті. Осыған орай шаһар басшысы жарық шамдарын орнатудың онтайлы жолдары қарастырылып жатқанын жеткізді.

Мәриям АЙТБАЙ,
Шымкент қаласы

республикалық бюджет трансферті есебінен аулаларды абаттандыруға 1 780 819 мың теңге бөлінген. Бұл ретте Абай ауданы бойынша жалпы 66 аула абаттандырылады (*мердігер мекемелер — «Ынтымақ бес арыс» — 22 аула, және Биод Строй» ЖШС — 44 аула*).

Олан бөлек, жергілікті бюджет есебінен 41 аула қайта жанартылып, балалар ойын алаңшасын орнату жұмыстарына 637 млн 441 мың теңге қаржы қарастырылған. Маусым айында басталған жұмыстар шілде айының соңында аяқталып, пайдалануға берілмек (*мердігер мекеме «Андас групп» ЖШС — 17 аула, «Әлем энерго строй» ЖШС — 16 аула, «Кайназар» ЖШС — 8 аула*).

Сонымен қатар аудан аумағындағы 8 елді мекенге ашық спорт алаңшасы орнатылуда, жоба құны — 131 млн 525 мың теңге. Шілде айының пайдалануға берілетін 6 спорт алаңшаны — «Әлем энергострой» ЖШС, 2 алаңшаны «Айком» ЖШС жүргізуде.

Кез келген қоғамның өркендеуі құқық мәдениетіне тікелей байланысты. Азаматтардың заң талаптарын жетік білуі олардың құқықтық сауатын арттырып қана қоймай, заңсыз әрекеттен сақтандыруға септігін тигізеді. Қазіргі құқықтық мәдениетіміз қандай деңгейде? Бізбен осы тақырыпта әңгімелескен Алматы қалалық сотының судьясы Советхан Сәкеновке қойған алғашқы сұрағымыз осы тақырып төңірегінде болды.

қалдым» деу жауапкершіліктен құтқармайды. Кейде жастар арасында көпесті көрнеу «байқамай» қалатындар болады. Бірақ заңның аты заң: тиісті жазасын береді. Кейде «вокзалға жарылғыш зат қойылды» деп телефон шалып, жалған ақпарат беретін балалар, жасөспірімдер, тіпті жастар ұсталып жатады ғой. Бірақ заңды білмеу оны жазадан құтқармайды. Халық осыны білу керек.

Жас qazaq: Дәл қазіргі карантин жағдайында соттар қалай жұмыс істеп жатыр? Карантин кезінде арыз-шағымдар азайған жоқ па? Соттардың «Соттасатын кез емес, татуласатын кез!» деген ұстаныммен халыққа үндеу жасағанын естіп едік. Нәтиже болды ма?

С.Сәкенов: Карантин басталғалы біз қашықтан жұмыс істеп жатырмыз. Салыстырмалы түрде арыз-шағым бұрынғыдан аз. Өйткені мекемелердің көбі жабық. Мейрамхана, түнгі клуб жабық. Содан болар төбелес, бұзақылық, қылмыс, ұрлық дегендер азайды. Мүлде жоқ деп айта алмаймыз, бұрынғымен салыстырғанда аз.

ҚҰҚЫҚТЫ МЕКТЕПТЕН БАСТАП ОҚЫТУ КЕРЕК

С.Сәкенов: Бұл көп қойылатын сұрақтың бірі. Өйткені бүгінгі қоғамда оның маңызы зор. Халықтың сауаттылығын пайызбен өлшеу қиын. Кезінде біздегі заң факультеттерінің бәрі мықты болды. Білімді, білікті профессорлар сабақ берді. Қазір де

Онлайн жұмыс істеудің өз қиындығы бар. Бірақ үйреніп қалдық. Онлайн конференция, әлеуметтік желілер арқылы өтетін жиындарға да қатыса беретін болдық. «Соттасатын кез емес, татуласатын кез!» деген ұран айтылған болатын. Нәтиже жоқ емес.

Қолжаз. F. КАЛИЕВА

жаман емес. Заман талабына сай жыл сайын жаңа заң қабылданады. Қандай да бір заңға өзгерту енгізіледі, толықтыру жасалады. Кейде халықтың құқықтық сауаттылығын тексерейін деген оймен ауылға барғанда, достарыммен кездескенде немесе ағайын-туғанмен жолыққанда, өздерінің құқықтары туралы бір-екі қарапайым сұрақ қойып көремін. Жауап бере алмайды. «Онда не істеу керек?» деген заңды сауал туады. Баяғыда мектеп кезінде құқықтық негіздері туралы сабақ болатын. Менінше, соны қайта әкелу керек. Мектеп, колледж, университеттерде оқыту керек. Терендетіп оқитудың қажеті жоқ. Негізгі дегендерін ғана оқыту керек. Сонда азаматтарымыз мектеп қабырғасында-ақ қарапайым құқық нормаларын біліп шығады. Біздің адамдар сот қызметінің ерекшелігін түсіне бермейді. Мысалы, аса ауыр қылмыстық істерді қарайтын, экономикалық істерді қарайтын, әкімшілік, әскери соттар бар. Осылай бөліп тастаған. Соны білмейді. Әсілі, бұл кез келген азамат білуге тиісті қарапайым мәселелер. Осының негізін мектепте оқытып, іргетасын сол кезден бастап қалау қажет.

Жас qazaq: Жалған ақпарат тарататындар ұсталған соң «білмедік, қателестік» деп кешірім сұрап жатады. Осы әрекет бойынша қылмыстық немесе әкімшілік жауапкершілікке тартылып жатқандар көп пе? Заңның осы талабын жастардың бәрі біле ме?

С.Сәкенов: Жауапкершілікке тартылып жатқандар бар. «Білмей қалдым, байқамай

Жас qazaq: Заң сапасы, қарапайым азаматтарға түсінікті болатындай етіп жазылған ба? БАҚ-та жарияланатын кейбір нормативтік актілерді түсіну қиын. Жұрттың оларды түсінуі, ұғыуы үшін заңгерлер оларды талдап, қарапайым тілмен баяндап берсе, дұрыс болар еді.

С.Сәкенов: Өте жақсы сұрақ. Мәселен, Президенттің Жолдауын түсіндіру үшін депутаттар мен министрлер, әкімдер жұмыс істейді. Жолдау қарапайым, түсінікті тілде жазылады. Ал оның қасында аудармасы нашар заңды қарапайым тұрғындар қалай түсінеді?

Қазір не көп? Телеарна көп. Соның біреуін заңға арнау керек. Күндіз-түні шығып жатқан жаңа заңды халыққа түсіндіріп, азаматтардың құқығын, нормативтік актілерді түсіндіріп отыру керек. Мамандар: заңгер, судья, адвокаттар келіп, заңды талдап тұрып айтып отырса, халықтың көзі ашылар еді. Көп жағдайда халық неден қиянат көреді? Заңды білмеуден, заң талаптарын түсінбеуден. Әфир уақытын белгілеп, қылмыстық істерді бір бөлек, экономикалық істерді, азаматтық және еңбек, салық заңдарын жеке-жеке түсіндіріп, қонақ шақырып, шешілмей жүрген істерді ортаға салып отырып хабар жасаса, ондай телеарнаны кім көрмейді? Бәрі көрер еді. Тіпті, заң мамандары өзіміз де қарап, араласып отырамыз едік.

Жарас КЕМЕЛЖАН

Заң сөйлесін

Еліміздегі әрбір азамат өз құқықтары мен бостандықтарын білуге міндетті. Халықтың құқықтық мәдениеті мен құқықтық санасын қалыптастыру үшін не істеуіміз керек? Қазіргі сот саласындағы өзгерістер қандай? Заң күші бар жобалардың ашықтығы қалай жүзеге асырылуда? Бұл сауалдарға Алматы қаласындағы Алмалы аудандық №2 сотының судьясы Ұлан Қажыкен жауап берді.

Ұлан ҚАЖЫКЕН:

ҚҰҚЫҚТЫҚ САУАТ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

Жас qazaq: Ұлан Қозыкөрпешұлы, қазіргі кезде сот саласында қандай өзгерістер болып жатыр?

Ұ.Қажыкен: Бүгінгі күні сот саласында тұрақты жұмыс атқарылып жатыр. Ең бастысы, елімізде жарияланған төтенше жағдай кезінде соттар жұмысын үзбей істеді. Бұның бәрі алдын ала жүргізілген реформалардың арқасы деп ойлаймын. Ал енді соңғы жарты жылдықта орын алған ең үлкен өзгеріс деп, 10 маусымда Президент Қасым-Жомарт Тоқаев мырза қол қойған «Азаматтық іс жүргізу кодексіне сот ісінің заманауи нысандарын енгізу, қажет емес сот процедуралары мен шығындарын азайту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңын айтуға болады. Мұндағы өзгерістер азаматтық процесті заманауи, ұтымды қағидалар мен халықаралық тенденцияларға сәйкестендіреді. Азаматтық

іс жүргізу кодексінің жаңалықтар азаматтық іс жүргізуді модернизациялаудың жаңа кезеңін ашады, процесті ұйымдастырудың ұтымды тәсілін көрсетеді. Өзгерістер цифрлық технологиялардың дамуын, бюрократияны төмендетуді, қажетсіз сот процедураларын жоюға және азаматтардың сот жүйесіне деген сенімін арттыруға бағытталған. Осы Азаматтық іс жүргізу кодексіне енгізілген өзгерістер мен толықтыруларды үш векторға бөлуге болады. Бірінші — азаматтық процесті онтайландыру, екінші — сот ісін одан әрі цифрландыру, үшінші — судьялар мен сот процесіне қатысушылардың жұмыс жүйесін жетілдіру.

Жас qazaq: «Азаматтық процесті онтайландыру» негізінен қандай мәселелерді қамтиды?

Ұ.Қажыкен: Бұл жерде біз судьяның іс шешім шығару үшін айтамыз. Енді судья тараптардың шақыруынсыз кейбір мәселелерді тәуелсіз қарауы мүмкін. Азаматтардың дауды сотқа дейін шешу тұрғысынан екінші тарапты татуласуға шақыруға және арызсын қабылдау мерзімін 10 жұмыс күніне дейін ұзартуға құқығы бар. Сонымен қатар, судья да тараптармен істің мән-жайларын талқылай алады, дәлелдемелерді талап ете алады, тараптардың уәждері бойынша өз пікірлерін білдіре отырып, сот отырысында белсенді позицияға ие болады. Осы жаңа мүмкіндіктердің арқасында заң талаптарына сәйкес істің толық шешілуіне ықпал етеді.

Жас qazaq: Бұдан былай судьялардың шешім шығару үшін жиналыс бөлмесіне бармай-ақ қоюға құқықтары бар екен. Оқырмандарымызға осы туралы тереңірек түсіндіріп өтсеңіз.

Ұ.Қажыкен: Иә, жаңа нормаларға сәйкес, судья кенесу бөлмесіне бармайды. Бұл институт отандық Азаматтық іс жүргізу заңнамасының нормаларынан толығымен алынып тасталды. Тарихи тұрғыдан бұл институт Ресейде сонау 1864 жылы, патша II Александрдың сот реформасы кезінде пайда болды. Сол кездегі Азаматтық іс жүргізу жарғысында судьялар жиналысының құпиясы деген ұғым пайда болды. Сол жарғының 693-бабында судьялар «шешім қабылдау

үшін кенесу бөлмесіне кетеді, оған бөгденің кіруіне рұқсат берілмейді» деп көрсетілген. Сонымен қатар, заңға сәйкес, судья шешім қабылдау үшін жиналыстың құпиясын қамтамасыз етеді. Ал енді осы институттың жұмысы біржола тоқтатылды.

Жас qazaq: Сіздіңше, қазіргі сот отырысы заманауи цифрландыру талаптарына қаншалықты сай?

Ұ.Қажыкен: Бұл мәселе бойынша, сот отырысын одан әрі цифрландыру бағыты бойынша процессуалдық заңнамаға бірнеше өзгерістер енгізілді, яғни сот отырысында гаджет қолдануға, процеске қатысушыларға оған қашықтықтан қатысу мүмкіндігін беретін техникалық құралдарды пайдалануға рұқсат етіледі. Сондай-ақ, электрондық құжат, құжаттың электронды көшірмесі, электрондық хаттама сияқты түсініктер заңнамада орын алды. Жалпы алғанда, қазіргі кезде электронды іс жүргізуге толық мүмкіндік жасалған.

Жас qazaq: Оқырмандарымызға құқықтық сауаттылықты арттыру жөнінде қандай кеңес бересіз?

Ұ.Қажыкен: Қазіргі таңда әлеуметтік құқықтық сана-сезім және құқықтық мәдениеттің маңызы барған сайын артып келеді. Оны ары қарай дамыту үшін бірнеше бағытта жұмыс жүргізу керек. Біріншіден, жастардың құқықтық сана-сезімін дамыту шаралары қолға алынуы тиіс. Екіншіден, жалпы әлеуметпен жұмысты қарастыру қажет. Биылғы 2020 жыл Жоғарғы сот тарапынан Байланыс жылы болып жарияланды. Сондықтан көп шаруа атқарылып жатыр. Мысалы, Алматыдағы №2 Алмалы аудандық соты Д.Қонаев атындағы Заң академиясымен, «Narxoz University» сияқты жоғары оқу орындарымен меморандумға қол қойған. Осының негізінде студенттермен кездесу жиі өткізілді. Студенттер ашық сот отырысына қатысуға, оқу және өндірістік тәжірибеден өтуге мүмкіндік алды. Ал судьялар жүйелі түрде студенттердің алдында дәріс оқыды.

Азаматтық қоғамның дамуы халықтың, әсіресе жас ұрпақтың құқықтық мәдениетіне байланысты. Ел болашағы — жастар қолында. Сондықтан бұл мәселеге баса назар аудару қажет.

Жас qazaq: Ал енді қазіргідей әлемдік эпидемиологиялық дағдарыс кезінде қандай шаралар атқарылып жатыр?

Ұ.Қажыкен: Пандемия жағдайында шаралардың көбісі цифрлық форматқа көшірілген. Қазіргі жағдайда Фейсбук және басқа әлеуметтік желілер арқылы құқықтық сауаттылықты арттыру кеңінен жүргізіліп жатыр. Бұл жағдайда БАҚ қызметі үлкен үлесін қосуда: соттармен бірге құқықтық сана-сезімді және мәдениетті дамытуға арналған бағдарламалар іске асырылады. Жаңа оқу жылына онлайн дәрістер, студенттермен кездесулерді жоспарлаудамыз.

Жас qazaq: Әңгіменізге рахмет!

Сұхбаттасқан
Нүргүл ЖАМБЫЛҚЫЗЫ

KÓKEIKESTI

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

Дәрігер кеңесі

Қазір аты жаман індетті емдеуге қатысты кеңес көп. Әлеуметтік желілерде аурудың алдын алуға арналған сан түрлі бейнероликтер пайда болды. Халық қайсысына сенерін білмей әбден адасты. Коронавирустың алғашқы белгілері қандай? Індет белгілері пайда болса, ең алдымен не істеуіміз керек? Қалай сақтануға болады? Осы сияқты сауалдарды Jas qazaq еліміздегі медицина саласының алғы шебінде қызмет етіп жүрген мамандарға қойды.

Бақыт КӨШЕРОВА,
медицина
ғылымдарының
докторы,
профессор,
Қарағанды
медициналық
университетінің
проректоры:

Jas qazaq арқылы жұртқа үн каттайын! Соңғы кезде коронавирус індеті елімізді аландатып отыр. Ең бастысы — әрбір адам өзіне мән беруі керек. Бойындағы ауру белгілеріне сақтықпен қарау маңызды. Егер адамның бойында дене қызуы, әлсіреу, дем жетпеу сынды белгілер болса, бірден дәрігерге бару керек. Тек дәрігер ғана сіздің бойыңыздағы белгілерге қарап, өзінің емін ұсынады. Бүгінде әлеуметтік желіде індетпен күресудің түрлі бейнероликтері тарап

тақпаған. Көп жағдайда бізде халық қарапайым сақтық шараларын сақтамайды. Ең басты айтарым, адам өз үйінде ем-домын жасап, көп уақытын жіберіп алмауы керек. Ауруы асқынған сәтте ғана жедел жәрдем шақыратындар бар. Ол дұрыс емес. Аурудың алғашқы белгілері пайда бола салысымен дәрігерге жүгініп, тиісті емделу шарасын алған жөн. Бізде қарапайым халық жалған ақпараттарға сеніп жүр. Алысқа бармай-ақ қояйын. Туған әкемді айтайын. Баласы мен — дәрігермін. Әкем маған әлеуметтік желідегі бір ақпаратты әкеліп көрсетіп тұр.

— Қараңдар, бізге «чип» қояйын деп жатыр екен. Вертолетпен бізді ұлап, вирус шашып жатыр, — деген сияқты әңгімелерді айтады. — Әке, баланыз мен — дәрігермін. Сонда маған сенбейсіз бе? — деп ренжідім.

Әр адамға емдеу процесі жеке жүргізіледі. Пневмонияның ауыр түріне шалдыққан науқастарым бар. Мен олармен үнемі байланыстамын. Қазір дерттен айыққандардың саны артып келеді. Бұл статистика қуантады.

Ерболат ДӘЛЕНОВ,
медицина
ғылымдарының
докторы, академик,
Астана медициналық
университеті
профилактикалық
медицина және
нутрициология
кафедрасының
меңгерушісі:

Қазір халық қарапайым қорғану шараларын ұмытпауы керек. Қарапайым маска тағу. Масканы барлық жерде

АУЫРЫП ЕМ ІЗДЕГЕНШЕ, АУЫРМАЙТЫН ЖОЛ ІЗДЕ!

кетті. Оның барлығы бірдей тиімді деп айту қиын. Сонымен қатар кант диабеті, жүрек ауруы, өкпенің қабынуы сияқты созылмалы дерті бар адамдар бар. Олар дәрігер көрсеткен жаттығуларды біледі. Оны күнделікті өмірінде қолдана алады. Ал індетпен күресеміз деп жаттығуларға сеніп, ем қабылдау дұрыс емес. Қазір халықтың көбісі осындай видеоларға сеніп адасып жүр. Қазақта мынадай сөз бар: «Жел болып кіремін, су болып шығамын» деген. Бұл сөз бекер айтылмаған. Адамда әлсіздік пайда болып, тәбеті тартпай, дене қызуы көтеріле бастаса, алғашқы кезде сұйықтықты көп ішу керек. Себебі денедегі кейбір вирустар су арқылы шығып кетеді. Денсаулыққа байланысты оқыған кітаптарымының біріндегі мына жазба есімде қалыпты. Кітапта «Сіз, ең алдымен қалай терлейсіз?» деген сұрақ қойылады. Бұл сұрақтың үлкен философиялық мәні бар. Өйткені тер арқылы организмдегі вирустар сыртқа шығады. Дене қызуы көтерілген жағдайда ең алдымен температураны төмен түсіретін дәрілерді қолданған жөн. Сондай-ақ кәдімгі матаны суық суға салып, шекенізге қоюға болады. Егер дене қызуы үш тәуліктен кейін де түспесе, міндетті түрде дәрігерге көріну керек. Науқас адам үйінде амбулаториялық ем-домды өздігінен жасауына болмайды. Адам өзіне-өзі объективті диагноз қоя алмайды. Сондықтан нақты емдеу шараларын алу үшін, ең алдымен дәрігерге келіп, ауру денгейін білген дұрыс.

тағу керек. Үйге кірген сәтте міндетті түрде сабынмен қолды, бетті, мұрынды тазалап жууды әдетке айналдырған дұрыс. Амандасқанда құшақтасуды қойып, 1-1,5 метр арақашықтық сақталуы тиіс. Халқымызда әдет-ғұрып, салт-дәстүр көп. Бірақ дәл қазір сондай шараларға бармаған жөн. Той жасап, көп адам жиналып аурудың таралуына себеп болып жатқандар толастамай жатыр. Жақында індеттен төрт досым өмірден озды. Сақтық шарасын қадағалап, оларға да бара алмадым. Ақтөбе, Қызылорда, Түркістанда адам жиыны көп болғандықтан, аурудың дендеп кеткенін де байқап отырмыз. Дерттің алдын алудың ұтымды жолы - дұрыс әрі рационалды тамақтану. Біріншіден, 40-50% нәруызды (*белокты*) тағамдарды ішу

керек. Олар: қой еті, сиыр еті, жылқы етінен сорпа. Бұлар қандағы иммуноглобулиндерді күшейтеді. Әсіресе, жылқының етінде барлық дәрумендер бар. Екіншіден, 60% жеміс-жидектер пен көкөністер. Олар: алмұрт, алма, өрік, жанғақ, орамжапырақ, сәбіз, қызылша, қызанақ, кияр. Үшіншіден, ашытылған сүт тағамдары. Олар — қымыз, айран. Одан кейін сұйықтықты көп ішкен дұрыс. Күніне 7-8 стакан қайнаған су ішу денсаулыққа өте пайдалы. Танертең 1-2 стакан қайнаған суға 1 ас қасық қуркума қосып ішу керек. Қуркума иммунитетке аса пайдалы. Лимон мен балдың да пайдасы көп. Егер індеттің алғашқы белгілері пайда болса, үй жағдайында ем алуға болады. Ең алдымен, адамның бойында әлсіздік пайда болады. Дел-сал күйге түседі. Одан кейін тамақта ауырсыну басталып, иіс сезу қабілеті төмендейді. Тағамның дәмі сезілмей қалады. Бұл — ең алғашқы белгілері. Одан кейін адамның дене қызуы көтеріледі. Осы кезде антибиотик қабылдамау керек. Ол дертінзді асқындыруы мүмкін. Сондықтан дене қызуын түсіретін парацетамолды ішкеніңіз дұрыс. Коронавирустың қауіпті әсері сол, ең алдымен қанды ұйытады. Қан ұйығаннан кейін тромбтар пайда болып, өкпедегі тамырлар қысылды да пневмония басталады. Осы кезде тромбоасс 1 данасын, болмаса, танқурай, түймедақ шәйін ішкен дұрыс. Қазір еліміздегі коронавирустың 80 пайызы жеңіл өтуде. Ауру белгісі бар адамдар бірден окшауланып, жоғарыда айтылған емді жасауы керек. Егер де құрғақ жөтел пайда болып, тамақ айналасы қыши бастаса, бұл да вирус белгісінің бірі. Ол кезде 1 литр қайнаған суға 1 ас қасық ас содасын салып, жай отқа қойып, сүлгіге оранып тыныс алу керек. Танертең, түсте және кешке 10 минуттан жасаған жөн. Біз Италия, Германия, Ресейдің дәрігерлерімен қарым-қатынастамыз. Бір-бірімізбен пікір алмасамыз. Өкпе үш бөліктен тұрады. Жоғарғы, орта және төменгі бөлік болып. Өкпеге таза ауа қажет. Сондықтан таза ауада көп серуендеген дұрыс. Әсіресе, таулы жерлер өте пайдалы. Алматыда таулы жер өте көп. Сондықтан табиғатты да өз пайдаларыңызға жаратыңыздар. Дене қызуы түспей тұрып алған жағдайда дәрігерге жүгінініз. КТ-ға (*компьютерная томография*) түсеміз деп жүрт сабылып жүр. КТ коронавирусты анықтамайды, ол өкпедегі пневмонияның пайызын ғана анықтап береді. Сондықтан адам көп шоғырланған жерге бармай, өзіңізді оқшаулағаныңыз жөн.

Жазып алған
Макпал НОҒАЙБАЕВА

Дәрігер ұсынысы

Әлемді алаңдатқан қауіпті вирус біздің елді де айналып өтпеді. Індетті жұқтырғандар саны күн сайын артып, жұрт өз денсаулығы үшін алаңдай бастады. Қазір медицина мамандарының дұрыс нұсқаулары халық үшін аса қажет. Осы орайда індетпен қалай күресуіміз керек? Аурудың алғашқы белгілері пайда болғанда не істеуіміз керек? Қандай алдын алу және сақтану шарасын қолданған жөн? Осындай сауалдарға дәрігер Уатхан Сейпіл жауап берді.

Уатхан СЕЙПІЛ, дәрігер:

Jas qazaq: Уатхан мырза, сіз медицинаны Жапонияда оқыған дәрігерсіз. Қазіргі індеттің жаппай таралуының себебі не?

У.Сейпіл: Жаз мезгілінде, күн сәулесінің күшейген уақытында, вирустың әрі қарай ауада калқып өмір сүруіне өте қолайсыз жағдайда, вирустың бірден таралып кетуі аса күмәнді, қорқынышты жағдай. Қауіптілігі сол — бір уақытта көп орында таралуы болып тұр. Тағы бір ерекшелігі — вирус жұғуының жоғары болуы. Ауырған адам бір үйде немесе бір жерде болса, айналасындағы барлық адамды қиратып жатыр. Сол себепті осы таралып жатқан тұмауды белгісіз пневмония екен деп өз бетінше түсініктеме бермей, кез келген тұмауға шалдыққан адамды «коронавирус» деп есептеп, дереу емдеу қажет. Қалай емдеу туралы біздің дәрігерлер жақсы біледі және шамасы жетеді. Ақша десе, ақша бар. Аурухана жетіспейді деген де сылтау. Бүкіл мектеп қаңырап бос тұр. Жылтыратып салып қойған спорт кешендері, Алматы төңірегіндегі ареналар. Соларды уақытша ауруханаға айналдыруға болады.

Дәрігер жетіспейді деу де қиын мәселе емес. Қазақстанда дәрігер жеткілікті. Зейнетке шығып кеткен немесе жеке клиника ашқан медицина қызметкерлерін карантин кезінде емдеуге шақыру қажет. Үкімет төтенше жағдайдың ерекше жарлығын шығарса, барлығымыз бой ұсынамыз.

Jas qazaq: Сонда емдеу қиын емес пе? Мәселен, нақты белгілері бойынша қалай емдеу керек?

У.Сейпіл: Емдеу түк те қиын емес. Қазіргі таралып жатқан аурудың симптомдары белгілі. Кейбіреуінің басы ауырады, тамағы қышып жөтеледі, температурасы көтеріледі, бұлшық еттері, сүйектері сыздап, қақсап, белі ауырады, тамаққа тәбеті болмайды, мұрны иіс сезбейді, аузы дәм сезбейді, тіпті кейбіреуінде — пневмония. Оған ерекше диагностиканың керегі жоқ. Үкімет Қазақстан медицинасында жұмыс істеп жүрген мықты 10 маманның басын қосып, жиын ашса. Емдеу бағдарламасы керек. Ол бағдарламаны 3 сағатта жасап шығаруға болады. Себебі, бұл дайын симптомдар. Мәселен, бас ауырып келгенде, температурасы көтерілгенде не істеу керек? Емдеу жолын айту керек. Бұлардың барлығына дәрі бар. Ал коронавирусқа қарсы вакцина дүниежүзі бойынша табылған жоқ. Басынды жерге тоқпақтасаң да табылмайды. Сондықтан әзірге симптомдық ем-дом жасау қажет.

Тыныс алудың нашарлап кетуі — қазіргі уақытта көбінесе өкпенің қылтамырларында тромбтың пайда болуы. Оның да алдын алатын дәрі бар. Мұның бәрін дер кезінде қолға алу керек. Көп адамның қажеті жоқ, 5 маман отырып, 3 сағаттық бағдарлама жасауы тиіс. Бағдарлама болса, дәрігерлер де жұмыс істей алады. Сондықтан «дәрігер, аурухана

жетіспейді» дегеннің бәрі сылтау. Қазір тұмау тиіп жатқан адамдардың уақытын тест, ПЦР жасауға кетірмеу қажет. Тұмау тисе, «коронавирус» деп емдеу қажет. Одан басқа ешқандай шара жоқ. Бұл — қарапайым әрі қолдан келетін іс. Денсаулық сақтау министрлігі осыны дереу қолға алса дейміз.

Сұхбаттасқан Жарас КЕМЕЛЖАН

Айдос ОМАРОВ,
Қарағанды қаласы
№4 емхананың
отбасылық
денсаулық
орталығының
меңгерушісі:

Менің айналада ата-анам, туған-туыс, жора-жолдастарым және емделушілерім бар. Мен оларға маман ретінде коронавирустың алдын алу үшін қандай кеңес беремін? Біріншіден, «Ас — адамның арқауы» дейміз. Ең алдымен, вирусты инфекция кезінде дұрыс тамақтанып, сұйықтықты көп ішуіміз қажет. Екіншіден, күнделікті БАҚ арқылы көрсетіліп жатқан алдын алу шаралары. Олар: адам көп шоғырланған жерге бармау, маска тағу, қолды үнемі жуып жүру тәрізді қарапайым әдістер. Халқымыз осы қарапайым әдісті дағдыға айналдырса игі болар еді. Көбісі «Масканы не үшін киеміз? Ол бізді қорғамайды» деген пікірде. Мысал айтайын. Сіз жай ғана автобус жүргізушісін бақылап көріңіз. Небәрі 15 минуттың ішінде жүргізуші қолымен бетін, мұрнын, көзін ұстайды. Біз оны байқамай қалуымыз мүмкін. Ал вирус қолда ұзақ сақталады. Егер біз маска тақсақ, біз қолымызбен бетімізді ұстамаймыз, яғни артық инфекцияны шектейміз. Қазір коронавирус созылмалы ауруы бар немесе егде жастағы адамдарға қатты әсер етіп жатыр. Осы адамдарға аса сақ болған жөн. Вирус жастар арасында да бар. Бірақ жастарда 5-7 күннің ішінде тұмау сияқты өтіп жатыр. Өйткені жас адамда індетпен күресетін иммунитеті бар. Байқасаныздар, 3-5 жас аралығындағы балаларда бұл вирус кездесіп жатқан жоқ. Қазір бізде орта жастан

НАК «Центраудит-Казахстан» ЖШС Директоры
(МФЮ аудиторлық қызметпен айналысуға
мемлекеттік лицензиясы № 0000017,
1999 жылғы 27 желтоқсанда берілген)
В.В. Ралостовец
2020 жылғы 30 сәуір

«Денсаулық сақтау және медициналық сақтандыру жөніндегі Қазақ «Интертич» корпорациясы» АҚ Акционерлері мен Директорлар кеңесіне

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОР ЕСЕБІ

Ескертумен пікір

Біз «Денсаулық сақтау және медициналық сақтандыру жөніндегі Қазақ «Интертич» корпорациясы» АҚ (бұдан әрі – Кәсіпорын) 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланс, пайда мен шығындар туралы есеп, меншік капиталындағы өзгерістер туралы есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай-ақ есептік саясаты негізгі қағидаларының қысқаша мазмұнын қосқанда қаржылық есептілікке берілген ескертпелермен қамтылған қаржылық есептілігінің аудитін жүргіздік .

Біздің пікіріміз бойынша, ұсынылып отырған қаржылық есептілік 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Кәсіпорынның қаржылық жағдайының бүкіл маңызды тұстарын, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі оның қаржылық нәтижелері мен қаржы қозғалысын шынайы көрсетеді (бұдан әрі – «ХКЕС»).

Пікір білдіру үшін негіздеме

2019 жылғы 31 желтоқсандағы компанияның қаржылық жағдайы туралы есебінде баланстық құны 450,000 мың тенге сатып алынған материалдық емес актив көрсетілген (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 511,500 мың теңге). Белсенді нарықтың болмауына байланысты, осы активтің әділ құнының жеткілікті аудиторлық дәлелін ала алмадық. Нәтижесінде біз осы активтер мен міндеттемелерді тану және кейіннен бағалау және, тиісінше, тұтастай алғанда қаржылық есептілікке қатысты кез-келген түзетулерді қажет ете алмайтындығын анықтау мүмкін болмады.

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі – ХАС) сәйкес жүргіздік. Біздің міндеттеріміз осы стандарттарға сәйкес төменде «қаржылық есептілігіне аудит жүргізу үшін аудитордың жауапкершілігі» атты бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлердің халықаралық этика стандарттары кенесінің Кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексіне сәйкес (бұдан әрі – БХЭСҚ) Қоғамға қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз БХЭСҚ этика кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттемелерімізді орындадық. Біздің тарапымыздан алынған аудиторлық дәлелдер жеткілікті және біздің аудиторлық пікірімізді білдіру үшін негіз болып табылады деп санаймыз.

Кәсіпорын басшылығының және корпоративтік басқаруға, қаржылық есептілікке жауап беретін тұлғаларының жауапкершілігі

Кәсіпорын басшылығы осы қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірленуіне және дұрыс ұсынылуына, жауапсыз іс-әрекеттер мен қателіктердің салдарынан маңызды бұрмалаулар қамтылмайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажетті деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапты болып табылады.

Қаржылық есептілікті дайындауда Кәсіпорын басшылығы Кәсіпорынды таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайларды қоспағанда, немесе оны таратудан не қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты басқа альтернативасы жоқ болған жағдайда қоспағанда, Кәсіпорын өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілеттілігін бағалауға, үздіксізсіз қызметке жататын мәліметтердің тиісті жағдайларда ашылуына және қызметтің үздіксіздігі туралы жол беру негізінде қаржылық есептілікті дайындауға жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Кәсіпорынның қаржылық есептілігінің дайындығын бақылауға жауапты.

Қаржылық есептілігіне аудит жүргізу барысында аудитордың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептілікте жауапсыз іс-әрекеттер мен қателер салдарынан елеулі бұрмалану қамтылмайтына ақылға сымалы (қисынды) сенімді болу және біздің пікіріміз қамтылған аудиторлық есептің басып шығарылуы. Ақылға қонымдылық (қисындылық) жоғары сенімділік деңгейін білдіреді, бірақ ХАС-қа сәйкес жүргізілген аудит кез келген жағдайда, елеулі бұрмалау болған кезде оны әрқашан анықтайтынына кепіл болып табылмайды. Бұрмалаулар жауапсыз іс-әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер жекелей немесе жиынтығында осы қаржы есептілігі негізінде қабылданатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне ықпал етуі мүмкін болады деп негізді түрде болжауға болатын болса, маңызды болып саналады.

ХАС-қа сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде, біз кәсіби пікірді қолданамыз және аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтаймыз. Сондай-ақ біз келесі іс-әрекеттерді орындаймыз:

— жауапсыз іс-әрекеттердің немесе қателердің салдарынан қаржы есептілігінің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз, осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық шаралар әзірлеп жүргіземіз және өз пікірімізді білдіру үшін негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдемелер аламыз. Жауапсыз іс-әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмау тәуекелі қателер нәтижесінде елеулі бұрмалану тәуекеліне қарағанда жоғары болып табылады, себебі жауапсыз іс-әрекеттерге сөз байласу, жалғандық жасау, қасақана өткізу, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесінен тыс іс-әрекеттер қамтылуы мүмкін.

— Қоғамның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатыңыз, мән-жайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу үшін, аудитке маңызды бар ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік аламыз;

— қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін, сондай-ақ басшылық дайындаған ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;

— үздіксіз қызметтегі басыптықтың жол беруді қолданудың заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал аудиторлық дәлелдер негізінде – нәтижесінде Қоғамның өз қызметін үздіксіз жүргізуді жалғастыруға қабілеттілігіне елеулі құдік туындауы мүмкін оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздік бар ма, сол туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз айтарлықтай белгісіздік бар деген қорытындыға келетін болсақ, біз аудиторлық есепте қаржылық есептілікте ақпараттың тиісті ашылуына назар аударуымыз қажет, ал егер мұндай ақпараттың ашықтығы болмаса, онда пікірімізді жаңғыртуымыз (модификациялауымыз) қажет. Біздің қорытындылар біздің аудиторлық есептің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдемелерге негізделеді. Алайда, алдағы оқиғалар негізіне жататын Қоғамның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;

— қаржылық есептілікті ақпаратты ашуды қосқанда, жалпы оның құрылымы мен мазмұнын ұсынулды, сондай-ақ қаржылық есептіліктің негізіне жататын операциялар мен оқиғалар олардың дұрыс қолданылуын қамтамасыз ететіндей ұсынылғандығын бағалаймыз.

Біз Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара әрекет етуді жүзеге асырамыз, оларға басқа мәліметтерден бөлек, аудиттің жоспарланған мөлшері мен мерзімдері, сондай-ақ аудиттің қорытындылары бойынша елеулі ескертулер, соның ішінде аудит барысында анықталынатын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы ақпаратты назарларына жеткіземіз.

Аудитор
(аудитордың біліктілік куәлігінің № МФ-0000061, 2012 ж. 06 қаңтарда берілген.)

С.С. Сафронова

Қазақстан Республикасы, 050059, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғ., 19, «Нұрлы-Тау» павильон-орталығы,
1Б павильон, 301-302 кенсе

«ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ЖӘНЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ ЖӨНІНДЕГІ ҚАЗАҚ «ИНТЕРТИЧ» КОРПОРАЦИСЫ» АҚ
2019 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒЫҒЫН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК (МЫҢ ТЕНГЕЛІКТЕРМЕН)

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша

	Ескертпе*	31.12.2019 ж.	31.12.2018 ж.
Активтер			
Ақшалай қаражат	4	243,360	152,333
Банктердегі депозиттер	5	2,377,643	1,597,931
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бааланатын қаржы активтері	6	2,570,777	2,219,157
Кері репо келісімдері	7	-	419,119
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	8	1,750,096	624,842
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		-	49,988
Басқа активтер	9	1,105,726	497,893
Кейінге қалдырылған аквизициялық шығыстар		83,771	91,288
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	10	19,036	290,220
Негізгі құралдар	11	274,824	422,087
Материалдық емес активтер	12	450,263	512,040
Активтер жиынтығы		8,875,496	6,876,898
Міндеттеме			
Провизиялар		12,748	12,748
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешек	13	2,124,664	455,470
Еңбек сіңірілмеген сақтандыру сыйлықақылары бойынша Резерв	14	2,043,426	1,526,523
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар мен шығыстар бойынша резервтер	15	851,031	1,383,328
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	21	71,600	57,919
Табыс салығы бойынша міндеттемелер		22,409	-
Басқа міндеттемелер	16	84,903	91,175
Міндеттемелер жиыны		5,210,781	3,527,163
Капитал			
Акционерлік капитал	17	2,860,000	2,860,000
Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв	17	188,918	216,882
Резервтік капитал	17	3,357	1,531
Бөлінбеген пайда		612,440	271,322
Міндеттемелер жиыны		3,664,715	3,349,735
Капитал мен міндеттемелер жиынтығы		8,875,496	6,876,898

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы

	Ескертпе*	2019 ж.	2018 ж.
Сақтандыру сыйлықақылары	18	8,745,298	6,675,320
Еңбек сіңірілмеген сақтандыру сыйлықақыларының резервіндегі өзгеріс	18,14	(516,902)	(594,305)

Ақшалай емес транзакциялар:
2018 ж Кәсіпорынның шығарылған жай акциялары бойынша акционерлердің 495,320 мың тенге мөлшеріндегі берешегі Кәсіпорынның ди-видендтер бойынша берешегін төлеу есебіне есепке алынды.

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы

	Акционерлік капитал	Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	Резервтік капитал	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны	
2018 жылғы 1 қаңтарда	2,360,000		229,989	12,326	598,197	3,200,512
Жыл ішіндегі таза пайда	-	-	-	-	149,223	149,223
Жалпы кіріс	-	-	-	-	149,223	149,223
Орналас­тырылған акциялар	500,000	-	-	-	-	500,000
Жарияланған дивидендтер	-	-	-	-	(500,000)	(500,000)
Қайта бағалау амортизациясы	-	(13,107)	-	-	13,107	-
Резервтік капиталға аудару	-	-	(10,795)	-	10,795	-
2018 ж. 31 желтоқсанға	2,860,000	216,882	1,531	271,322	3,349,735	
Жыл ішіндегі таза пайда	-	-	-	-	314,980	314,980
Жиынтық табыс	-	-	-	-	314,980	314,980
Қайта бағалау резервінің амортизациясы	-	(27,964)	-	-	27,964	-
Резервтік капиталдан аударым	-	-	1,826	-	(1,826)	-
2019 ж. 31 желтоқсанға	2,860,000	188,918	3,357	612,440	3,664,715	

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

Үлгі

Біылғы жылдың Еріктілер жылы өкенін бөріміз білеміз. Еліміздің түкпір-түкпірінде еріктілер тобы құрылып, қыруар жұмыс атқарып жатыр. Алып шаһар Алматыда да бөлсенді жастардың қатары көп. Ел игілігіне өз үлесін қосып, ерікті болып жұмыс істеп жүргендердің бірі – Жандос Төліпов.

Ол Алматыдағы Л.Б.Гончаров атындағы Қазақ автомобиль-жол академиясының 3-курс студенті. Көпбалалы отбасында тәрбиеленіп, өзінен кейінгі інілеріне үлгі болған үйдің тұнғышы. Оқуға түсе сала, университеттің қоғамдық жұмыстарына атсалысып, ерікті ретінде өзін жаксы жағынан көрсете білді. Елімізде төтенше жағдай жарияланған кезде Жандос еріктілер тобымен бірге қаладағы балалар үйіне, қарттар үйіне аз қамтылған отбасыларға және жалғызбасты аналарға барып көмек берді. Жандостың айтуынша, ерікті болып жұмыс істеу – зор мәртебе.

Карантин кезінде Алматыдағы Jas Otan Jastar канатының еріктілер құрамында болған Жандос осы жұмысы туралы әңгімелегі берді:

Жандос ТӘЛІПОВ:
ЕРІКТІ БОЛУ – ЖҮРЕКТІҢ ІСІ

«Ерікті болып қызмет еттім. Екі айға жуық уақыт штаб-пәтерге жаю барып жүрдім. Менімен бірге қаладағы 200-ден астам жас ерікті қаламыз бойынша әр ауданға бөлініп жұмыс істедік. Штаб-пәтерге танертен келген кезде міндетті түрде дене қызуымыз тексеріліп, қорғаныш киімін киеміз. Мен күнделікті 15-20 жуық отбасыға азық-түлік және гигиеналық заттар апарамын. Ақ жаулықты апаларымыз бен көпбалалы аналардың алғысы, сол үйдегі кішкентай ғана бүлдіршіндердің күлкісі мен шынайы қуанышы бізге үлкен жігер сыйлайды», — делі.

«Еріктілік легенді қалай түсінесің? Не үшін ерікті болғың келді?» деген сұрағымызға Жандос: «Еріктілік — жастардың белсенділігін көрсетіп қана қоймай, адамдарға көмек беріп, тәжірибе жинауға,

TIRSHILIK

D-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

Еңбек сіңірілген сыйлықақылар		8,228,396	6,081,015
Сақтандыру төлемдері	18	(7,547,899)	(4,804,569)
Сақтандыру талаптарын реттеуге арналған шығындар және шығыстар бойынша резервтердегі өзгеріс	18	532,297	(594,376)
Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру бойынша шығыстар		(7,015,602)	(5,398,945)
Комиссиялық шығыстар	18	(344,770)	(369,531)
Сақтандыру қызметінен түскен табыс		868,024	312,539
Инвестициялық қызметтен түсетін табыс	19	325,550	113,523
Бағамдық айырмадан таза шығын		(47,945)	569,442
Инвестициялық қызметтен түсетін табыс		277,605	682,965
Жалпы әкімшілік шығыстар	20	(754,503)	(763,351)
Күмөнді борыштар бойынша резерв құру (қалпына келтіру)	4,8,9	(13,187)	(33,212)
Басқа операциялық кірістер, нетто		12,066	6,954
Операциялық шығыстар, нетто		(755,624)	(789,609)
Салық салынғанға дейінгі табыс		390,005	205,895
Табыс салығы бойынша шығыстар	21	(75,025)	(56,672)
Жыл ішіндегі таза пайда		314,980	149,223
Басқа толық кіріс			
Кірістер мен шығыстар туралы есепке кейіннен қайта жіктеле алмайтын баптар		-	-
Табыс салығын шегере отырып, негізгі құралдардың әділ құнын түзету		-	-
Жиынтық табыс		314,980	149,223

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы

	Ескертпе	2019 ж.	2018 ж.
Операциялық қызметтен ақша қаражаты			
Салық салынғанға дейінгі табыс		390,005	205,895
Түзету:			
Сақтандыру резервтеріндегі өзгеріс	18	(15,394)	1,188,681
Инвестициялық қызметтен түсетін табыс	19	(325,550)	(113,523)
Бағамдық айырмадан іске асырылмаған пайда (залал)		45,071	(565,423)
Кейінге қалдырылған аквизициялық шығыстар		359,663	368,781
Тозу және амортизация	11,12	91,060	86,520
Күмөнді борыштар бойынша резерв құру (қалпына келтіру)	9,8	13,187	32,841
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған шығын		(351)	8,831
Басқа да түзетулер		-	518
Операциялық қызметтен операциялық активтер мен міндеттемелердің өзгеруіне дейінгі ақша қаражатының қозғалысы		557,691	1,213,121
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің (ұлғаюы) азаюы		(1,129,682)	(106,296)
Өзге де активтерді ұлғайту		(574,561)	239,411
Кейінге қалдырылған аквизициялық шығыстардың (ұлғаю) азаюы		(352,146)	(400,341)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешектің ұлғаюы (азаюы)		1,625,865	151,908
Өзге де міндеттемелердің ұлғаюы (азаюы)		(12,903)	(553,354)
Операциялық қызметтен ақша ағындары		114,264	544,449
Алынған пайыздар		53,709	42,492
Төленген табыс салығы		(2,859)	(10,531)
Операциялық қызметтен таза ақша ағындары		165,114	576,410
Инвестициялық қызметтен түсетін ақша қаражаты			
Банктердегі депозиттер бойынша таза түсім (істен шығу)		(781,496)	1,351,909
Кері репо операциялары бойынша таза түсім (істен шығу)		449,427	(313,191)
Қаржы активтерін сатып алу		(127,727)	(1,389,086)
Инвестициялық меншікті сатудан түсетін түсімдер	10	199,780	-
Инвестициялық жылжымайтын мүлікті сатып алу	10	-	(404,845)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(10,453)	(4,526)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан түсетін түсімдер		200,188	4,596
Инвестициялық қызметтен таза ақша ағындары		(70,281)	(755,143)
Қаржылық қызметтен ақша қаражаты			
Акциялар шығару	17	-	4,680
Төленген дивидендтер	17	-	(8,488)
Қаржылық қызметтен таза ақша ағындары		-	(3,808)
Ақша қаражатының таза ұлғаюы (азаюы)		94,833	(182,541)
Ақша қаражатына айырбас бағамының өзгеру әсері		(3,806)	41,599
Есепті кезеңнің басындағы ақша қаражаты және олардың баламалары		152,333	293,275
Есепті кезеңнің аяғындағы ақша қаражаты және олардың баламалары		243,360	152,333

Ақшалай емес транзакциялар:
2018 ж Кәсіпорынның шығарылған жай акциялары бойынша акционерлердің 495,320 мың тенге мөлшеріндегі берешегі Кәсіпорынның ди-видендтер бойынша берешегін төлеу есебіне есепке алынды.

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

Ақшалай емес транзакциялар:
2018 ж Кәсіпорынның шығарылған жай акциялары бойынша акционерлердің 495,320 мың тенге мөлшеріндегі берешегі Кәсіпорынның ди-видендтер бойынша берешегін төлеу есебіне есепке алынды.

* 5-32 беттердегі ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Басқарма төрағасы
Бас бухгалтер

Қоғулов Б.Б.
Тоқеева А.А.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП
2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылғы

	Акционерлік капитал	Негізгі құралдарды қайта бағалау резерві	Резервтік капитал	Бөлінбеген пайда	Капитал жиыны	
2018 жылғы 1 қаңтарда	2,360,000		229,989	12,326	598,197	3,200,512
Жыл ішіндегі таза пайда	-	-	-	-	149,223	149,223
Жалпы кіріс	-	-	-	-	149,223	149,223
Орналас­тырылған акциялар	500,000	-	-	-	-	500,000
Жарияланған дивидендтер	-	-	-	-	(500,000)	(500,000)
Қайта бағалау амортизациясы	-	(13,107)	-	-	13,107	-
Резервтік капиталға аудару	-	-	(10,795)	-	10,795	-
2018 ж. 31 желтоқсанға	2,860,000	216,882	1,531	271,322	3,349,735	
Жыл ішіндегі таза пайда	-	-	-	-	314,980	314,980
Жи						

AINA

E-mail: jasqazaq2019@mail.ru

www.jasqazaq.kz

ЖАС САРБАЗ

Шекара, беймәлім орта, жаңа міндет, Әскери Жарғы. Иә, барлығы салмағы ауыр жауапкершілікке барып тіреледі. Бұл – Әскери Жарғы талаптары. Осынау талаптар жас толқынды әскери өмірдің темірдей қатал төртібіне шыңдап шығарады.

Жақында Алматы облысы, Панфилов ауданы бойынша шекара басқармасына журналистік іссапармен жолымыз түсті. Жасырмаймыз, әлемді шарпыған пандемияға байланысты елімізде жарияланған карантин сәл жеңілдетіле салысымен, еліміздің шығыстағы шекаралық аймақтарының біріне жолымыз түскеніне қуандық. Себебі мұнда жақында ғана жас сарбаздар шекарашылар сапын толықтырған

Отанды от мінезділер қорғайды

аталмыш басқарманың кәсіби-техникалық бөлімінде жас жауынгерлер курсынан өтіп, ел шебіне аттанып кетті. Енді, міне, әлемдегі жағдайға байланысты кештетіп болса да келіп жеткен екінші толқынды әскери өмірдің әліппесімен таныстыру басталды.

болатын. Лайықты бағасын беру керек, биылғы көктемнің бас кезінде әскер қатарына шақырылған жас сарбаздардың бірінші легі

Жауынгерлік Даңқ мұражайының табалдырығынан аттайды. Мұражайда оларды тағылымы мол жәдігерлер күтіп тұр. Мәселен,

патриоттық сезімнің нағыз бет-бейнесі демеске шараң жоқ секілді.

Санаулы күннен кейін әскери өмірдің әліппесімен танысуға кірісетін, әзірге формасының жағасын тігу, таңертең ерте тұру мен төсек жинау тәртібін үйреніп жатқан болашақ шекарашылардың қазармасындамыз.

Бізді жылы қарсы алған офицердің бастауымен бөлімнің психологиялық жеңілдету бөлмесіне кірдік. Мәссаған, мынадай тамаша жабдықталған бөлме басқарманың бөлімшелерінен асып, ҰҚК Шекара қызметінің аясындағы сайысқа қатысар болса, міндетті түрде жеңімпаз атанған болар еді! Бөлмені атына сай етіп безендіру жағынан бір мін табу мүмкін емес.

Екі дос шахматтың қызығына берілсе, үшінші сарбаз олардың «шайқас алаңындағы» тартыстарын тамашалауда. Тағы бір топты гитараның сазды әуені өзінің құшағына алған. Гитарашы қатардағы жауынгер Бексейіт Ерناзаров шекарашылар сапына Алматы қаласынан алыныпты. Тыңдаған жанның тұла бойын елтіп әктер мұңды музыканы шертуіне қарағанда, жас жауынгер алыста қалған ата-

қалған ұлан-ғайыр жерімізді, еліміздің тыныштығын кімге сеніп тапсырамыз? Еліміздің шығыстағы шебін қорғауға енді кіріскен жас сарбаздардан намыс пен отаншылдық рухты күтеміз. Ал бұған ғасырға жетеғабал тарихы бар ұжымның шекарашылары баулитын болады.

Тамара ДӘУЛЕТБАЕВА,
ҰҚК Шекара қызметінің
запастағы подполковнигі

БААЛААР ӘДЕБИЕТІ

Серік НҰҒЫМАН,
жазушы, «Балдырған»
журналы Бас
редакторының
орынбасары

Айдар мен Қайнар ауылдың өр жағындағы шағын орманға келді. Орман тауға баратын жолдың үстінде болатын. Жеткен бойда бір бұтаның қалқасын тауып жасырынды. Сонда отырып, жан-жақтарын жіті бақылады.

Олар мұнда ақ тиінді көруге келген болатын. Осыдан екі күн бұрын оны таудан келе жатып әкелері көріпті. Жыр қылып әңгімелеп берді. Әуелі ештеңе байқамапты. Бір кезде төбе жағынан бірдене жыбырлапты. Қараса, бұрын көрмеген әппак нәрсе ағаш бұтағында ары-бері секіріп, ойнап жүріпті. Басында қоян екен деп қалыпты. Артынан байқаса, ұзын құйрығы бар екен. Содан ақ тиін екенін біліпті. Өзі батыр екен, қорықпайды дейді. Алаңсыз ойнап жүре беріпті.

Мұны естіген Айдар мен Қайнар қатты қызықты. Ақ тиінді көргілері келді. Бірақ, кеш батып кеткендіктен, жұмысты ертенге қалдырып, ұйқыға кетті.

Ертесі ертелетіп орманға келді. Бірақ, ақ тиінді көре алмады. Содан бүгін, міне, үшінші күн тағы келіп отыр. Көп кешікпей көзайым болармыз деген үмітте.

— Бүгін көретін шығармыз, ә? — деді Қайнар ағасына қарап.

— Иә, бүгін көреміз, — деді Айдар нық сеніммен. — Алаңдама. Бүгін сәті түседі.

Екеуі жасырынған жерлеріне отырып, манаиды қырағылықпен бақты. Бірақ, ештеңе байқалмады. — Бәлкім, ол келіп, біз көрмей қалған шығармыз, — деді бір кезде Қайнар ағасына қарап. — Ағаштың басы өте биік қой...

— Жок. Ағаштың басы биік болғанмен, тиін — ақ.

Поэзия

Алыстан анық көрінеді, — деді Айдар жан-жағына жіті назар салып. — Сен алаңдама. Ол сәлден соң келеді. Бәлкім, көп өтпей-ақ көрінетін шығар.

— Сен кеше де осылай дегенсің...

— Бүгін олай болмайды.

— Менің қарным ашты.

— Менің де. Шыдамайтының бар, бағана үйден нан алып алсаң болмай ма?

— ...Тез келетін шығармыз деп қалыппын.

— Шамалы шыда енді. Бүгін қалайда көреміз.

Қайтып барған соң балаларға айтып береміз. Қызықса, олар да келіп көреді.

— Сенің жанқалтанда нан жоқ па?

— Жок.
— Құрт-ше?
— Құрт та жоқ. Болды енді өз жағына қарап, міндетінді атқар. Бәлкім, ол сен жақтан келіп қалар...

— Мен жақтан келмейтін сияқты...

— Қайнар, қарашы! — Айдардың дауысы санқ ете түсті.

— Келді ме?

— Иә.

— Қане?

— Әне! Сен жақта тұр!

Үлкен тастың аржағындағы қысық қарағайдың басына қара! Көрдін бе?

— Иә. Иә. Алақай!

Қандай әдемі! Әкем рас айтыпты. Өте әдемі екен.

— Иә. Сондай сүйкімді екен өзі.

— Ұстап алсақ қайтеді?

— Қалай ұстайсың?..

— Тұзақ құрып...

— Әкеме айтып көрейік. Бүгінше оны жақсылап көріп алайық. Құйрығы қандай ұзын өзінін!

— Иә. Қарағайдың басынан бері түссе ғой, шіркін... ұстап алсақ. Бағуға болатын шығар, ә?

— Білмеймін. Әкеден сұрау керек. Қалай... қарның әлі ашып тұр ма?

— Жок. Басылып қалды. Көргеніміз қандай жақсы болды ақ тиінді! Мен қатты қуанып тұрмын.

— Мен де. Айтым ғой, шыдайық деп. Шыдамасақ, көре алмайтын едік.

— Иә. Сен рас айтыпсың! Көрдік-ау ақыры!

Бас редактор — директор

Срайыл СМАЙЫЛ

Редакция алқасы:

Жарас КЕМЕЛЖАН жауапты хатшы

Ғалия ҚАЛИЕВА
компьютер орталығының жетекшісі

Тілшілер мен қызметкерлер:

Мақпал НОҒАЙБАЕВА — арнаулы тілші

Әбдіманап КЕНЕС — жастар және ғылым

Кәмшат ТӨЛЕШОВА — теріміш

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ — web-sait

Аймақтағы меншікті тілшілер:

Байкен КӨБЕЕВ —
Ақмола және Солтүстік Қазақстан
облыстары (8 778 910 43 34)

Кажет АНДАС — Алматы облысы
(8 747 706 13 82)

Баян ЖАНҰЗАКОВА — Атырау облысы
(8 702 426 69 05)

Мәриям АЙТБАЙ —
Шымкент қаласы

Ернұр КЕНЖЕБАЙ — шолушы

Ұлдай САРИЕВА — Батыс Қазақстан облысы
(8 705 150 48 30)

Кезекші редактор
Мақпал НОҒАЙБАЕВА

Шығарушы:

«Аманат Медиа» ЖШС

Директордың
орынбасары
Мейрамбек
ҚҰЛМУХАМЕДОВ

Бас есепші
Расима
ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:

050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй, №61 кенсе, 3-қабат
(Боевбай батыр көшесінің қиылысы)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)

Газет «Дәуір» ЖШС РПИК
(Алматы қаласы, Қалдаяқов көшесі, 17-үй)
тел: (727) 273-12-04, 273-12-54
Тапсырыс — №2216;
Бағасы келісім бойынша

Апталық таралым — 5000 дана

Газет Қазақстанның барлық аймақтарында таралады,
сондай-ақ «Air-Astana» әуежолының ұшақтарында бар.

Газет 2004 жылы 14 желтоқсанда тіркелген.

2020 жылдың 19 ақпанында ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігі
Ақпарат комитетінде қайта есепке тұрып, № KZ23VPY00020470 куәлігін алды.

Мақала авторының пікірі редакция көзқарасын білдірмейді.

Жарнама мәтініне тапсырыс беруші жауапты.

Газетте жарияланған материалдар мен суреттерді сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.